

О. П. Зоря,

к. с. н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

І. Я. Максименко,

к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

Я. О. Добренька,

здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр», Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

O. Zorya,

cand. sc. (soc.), assistant professor of department of "Accounting and audit", Zaporozhye National Technical University

I. Maksymenko,

cand. sc. (econ.), assistant professor of department of "Accounting and audit", Zaporozhye National Technical University

Y. Dobrenka,

Seeker of higher education qualification level «master», Zaporizhzhya National Technical University, Zaporizhzhya

FEATURES OF ACCOUNTING AND ANALYTIC VIEW OF INVENTORY WITH NATIONAL AND INTERNATIONAL STANDARDS IN ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

Доведено, що якість управління виробничими запасами є основним джерелом формування системи бухгалтерського обліку.

Визначено, що ефективна система управління виробничими запасами дозволяє керівництву підприємства отримувати якісну інформацію про наявність та рух запасів. Від правильності ведення обліку виробничих запасів залежить достовірність даних про отриманий підприємством прибуток та збереження самих запасів.

На підставі дослідження положень П(С)БО 9 та МСБО 2 зроблено висновок, що вітчизняні та міжнародні положення не суперечать один одному, але де-які протиріччя все ж таки існують.

Обґрунтовано, що достовірний облік виробничих запасів на підприємстві є невід'ємною частиною управління, без якого неможливе досягнення поточних та довгострокових цілей підприємства.

Proved quality management of inventory, which is based on timely and accurate information, the main source of which is the accounting system.

It was determined that an effective system of inventory management will enable it to receive quality information on the presence and movement of stocks. From the correctness of accounting of inventory depends on the accuracy of earnings received now and save most stocks.

According to the research, regulations P(S) 9 and IAS 2 concluded that national and international provisions do not contradict each other, but where — that contradictions still exist.

Proved that the accurate accounting of inventory in the company is an integral part of management, without which the achievement of current and long-term goals of the company.

Ключові слова: активи, виробничі запаси, звітність, облікове відображення, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, національні стандарти бухгалтерського обліку, ресурсний потенціал.

Key words: assets, inventories, statements, Customer registration display, international accounting standards, national accounting standards, resource potential.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Головним завданням управління виробничими запасами є відображення їх як складової ресурсного потенціалу підприємства, оскільки саме ефективно управління запасами дозволяє зменшити рівень поточних витрат на їх зберігання, знизити рівень транзакційних витрат з їх закупівлі, виво-

лити з поточного господарського обороту частину фінансових засобів, реінвестує їх в інші активи.

Саме проблеми обліку виробничих запасів в умовах реформування економіки набувають особливої актуальності в зв'язку з необхідністю отримання точної та достовірної інформації.

Добре побудований, належним чином організований облік виробничих запасів, тобто якісна поінформо-

Таблиця 1. Порівняльна характеристика П(С)БО 9 "Запаси" та МСБО 2 "Запаси"

П(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
Визначення	
Запаси - активи, які: — утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; — перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; — утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством	Запаси – це активи, які: — утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; — перебувають у процесі виробництва для такого продажу; — існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг
Визнання запасів	
Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена	Запаси, як і інші активи, повинні визнаватися, якщо вони відповідають визначенню запасів і критеріям визнання. Критерії визнання для будь-яких активів такі: — існує ймовірність надходження в компанію майбутніх економічних вигід, що належать до цього активу; — вартість активу може бути достовірно оцінена
Визначення первісної вартості запасів	
Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається їхня виробнича собівартість. Первісною вартістю запасів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість. Первісною вартістю запасів, одержаних підприємством безоплатно, визнається їх справедлива вартість. Первісна вартість одиниці запасів, придбаних у результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Первісною вартістю запасів, що придбані в обмін на неподібні запаси, визнається справедлива вартість отриманих запасів	Первісна вартість запасів формується із собівартості запасів яка складається з: — витрат на придбання; — витрат на переробку; — інших витрат, понесених під час доставки запасів у їх справжнє місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан
Оцінка запасів	
Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків	Запаси оцінюються за меншою з таких двох величин: собівартість та чиста вартість реалізації. Собівартість запасів повинна включати всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан
Оцінка запасів на дату балансу	
Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації	Оцінюються за чистою вартістю реалізації
Розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності	
У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про: — методи оцінки запасів; балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації; — балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу; суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів	У фінансовій звітності розкривають: облікові політики, прийняті для оцінки запасів, включаючи використані формули собівартості; — загальну балансову вартість запасів та балансову вартість згідно з класифікаціями, прийнятими для суб'єкта господарювання; — балансову вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації мінус витрати на продаж; — суму запасів, визнаних як витрати протягом періоду; — суму будь-якого часткового списання запасів, визнану як витрати протягом періоду; — суму будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, визнану як зменшення суми запасів, яка визнана як витрати періоду; — обставини або події, що спричинили сторнування часткового списання запасів; — балансову вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань
Вибуття запасів	
Оцінка кожної операції з вибуття запасів може здійснюватись за середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції	Коли запаси реалізовані, їхня балансова вартість повинна визнаватися витратами періоду, в якому визнається відповідний дохід. Сума будь-якого часткового списання запасів до їх чистої вартості реалізації та всі втрати запасів повинні визнаватися витратами періоду, в якому відбувається часткове списання або збиток. Сума будь-якого сторнування будь-якого часткового списання запасів, що виникає в результаті збільшення чистої вартості реалізації, повинна визнаватися як зменшення суми запасів, визнаної як витрати в періоді, в якому відбулося сторнування

Джерело: складено авторами.

ваність про їх наявність та рух, має істотне значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства. Тому сьогодні об'єктивно виникли умови для перегляду існуючої практики організації обліку виробничих запасів.

Обліково-аналітичне дослідження виробничих запасів стає все більш актуальним в сучасних умовах і має практичне значення. При аналізі виробничих запасів підприємства досліджується рух матеріалів, їх оцінка, а також правильне відображення в

регістрах бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням обліку виробничих запасів присвячено цілу низку праць вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Вериги, О.А. Сопко, Н.В. Хоменко та інших.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідити основну мету управління виробничими запасами на підприємствах України. Обґрунтувати положення П(С)БО 9 та МСБО 2 та зробити висновок щодо виявлених суперечень у вітчизняних та міжнародних положеннях.

Довести роль ефективності обліково-аналітичного відображення виробничих запасів у регістрах бухгалтерського обліку та фінансової звітності задля ефективності управління підприємством.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У умовах інтеграції економіки України до міжнародних глобалізаційних процесів все більшої актуальності набувають питання адаптації вітчизняного обліку до міжнародних стандартів.

Виробничі запаси є основним оборотним активом більшості підприємств. Оскільки виробничі запаси є основною матеріальною складовою виробничого циклу, їх облік виключно важливий для всіх рівнів обліку та його користувачів.

Правильний облік виробничих запасів також дуже важливий внаслідок істотного впливу правильності розрахунку виробничих запасів на фінансову звітність і фінансовий результат підприємства в цілому. Ефективність використання активів господарюючого суб'єктів більшою мірою залежить від ефективності використання виробничих запасів.

Одним із елементів концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні є розвиток та удосконалення даних бухгалтерського обліку та їх відображення в фінансовій звітності.

На сьогодні більшість положень вітчизняних П(С)БО та МСБО не суперечать один одному, але деякі протиріччя все ж таки існують.

Методологічні засади про формування інформації про запаси визначається національними положеннями (стандартом) бухгалтерського обліку П(С)БО 9 "Запаси" та міжнародним стандартом бухгалтерського обліку МСБО 2 "Запаси".

П(С)БО 9 "Запаси" має ряд відмінностей від МСФЗ 2 "Запаси". Основні відмінності між П(С)БО 9 та МСБО 2 наведені в таблиці 1.

Таким чином, відображення запасів за національними стандартами сформувало власні підходи до обліку виробничих запасів, які багато в чому навіть перевершують норми МСФЗ з позиції зацікавленого користувача релевантною інформацією.

Отже, проведене дослідження показує, що в цілому підходи до обліку та відображення у податковій звітності матеріалів за національними стандартами максимально близькі до вимог МСФЗ. Але деякі частини П(С)БО 9 зберігають деякі відмінності від МСФЗ 2 практично за всіма проаналізованими ознаками порівняння. Ці відмінності можуть привести до того, що, незважаючи на спільність підходів до обліку запасів, їх показники в звітності, складеної за національними і міжнародним стандартам, будуть відрізнятися.

В умовах гармонізації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів застосування МСФЗ в якості альтернативної системи бухгалтерського та фінансового обліку і звітності зростає. Національні стандарти в областях оцінки, бухгалтерського обліку, аудиту і далі будуть гармонізуватись з їх міжнародними аналогами.

Ефективність управління виробничими запасами має велике значення, особливо на підприємствах, де зосереджуються великі потоки матеріальних цінностей. Здійснення діяльності в умовах ринкових відносин вима-

гає розробки і впровадження нововведень по організації обліку виробничих запасів на складах підприємств і організацій. Це зумовлює необхідність реалізації пропозицій щодо поліпшення організації обліку виробничих запасів на складах виробничих підприємств з метою досягнення найбільш ефективних результатів діяльності.

Отже, виробничі запаси є вагомою частиною активів виробничого підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності; а також при визначенні результатів господарської діяльності та при висвітленні інформації про фінансовий стан. Це в свою чергу вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів, яку може надати правильно організована система управління складським господарством, що генерує і інтерпретує всю базу інформаційного потоку, надану різними ринковими системами для ефективного управління виробничими запасами.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отже, головне місце в системі управління активами підприємства займають саме виробничі запаси.

Саме виробничі запаси є вагомою частиною активів виробничого підприємства, вони займають особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, а також при визначенні результатів господарської діяльності та при висвітленні інформації про фінансовий стан.

Таким чином, правильне управління виробничими запасами вимагає повної, достовірної інформації про наявність та рух виробничих запасів, яку може надати правильно організована система управління обліком на підприємстві, що генерує і інтерпретує всю базу інформаційного потоку, надану різними ринковими системами для ефективного управління виробничими запасами.

Тобто достовірний облік їх на підприємстві є невід'ємною частиною управління, без якого неможливе досягнення основної мети підприємства — отримання прибутку.

Література:

1. Податковий Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (із змінами та доповненнями).
2. Закон України № 996-XIV від 16.07.99 р. "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" (із змінами та доповненнями).
3. Наказ Міністерства фінансів України 20 жовтня 1999 р. N 246. "Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси".
4. Наказ Міністерства фінансів України 10.12.2007 N 2 "Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів".
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 "Запаси", від 01.01.2005 р.

References:

1. Tax Code of Ukraine available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 09 august 2016).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 09 august 2016).
3. Ministry of Finance of Ukraine (1999), "The situation (Standard) 9" Inventories", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (Accessed 09 august 2016).
4. Ministry of Finance of Ukraine (2007), "On approval of guidance on accounting reserves": <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (Accessed 09 august 2016).
5. International Accounting Standards Committee (2005), International Accounting Standards 2 "Inventories", available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (Accessed 09 august 2016).

Стаття надійшла до редакції 12.08.2016 р.